

e-ISSN: 2630-6417

International Journal Of
Social, Humanities And
Administrative Sciences
(JOSHAS JOURNAL)

Vol: 8 Issue: 53
Year: 2022 JUNE
Pp: 759-770

Arrival
01 May 2022
Published
30 June 2022

Article ID
62751
Article Serial Number
4

DOI NUMBER
<http://dx.doi.org/10.29228/JOSHAS.62751>

How to Cite This Article
Öner, Ş., & Özbey, S. (2022).
"Okul Öncesi Dönemdeki
Çocukların Sosyal Bilgiyi
İşleme Becerileri İle Psikolojik
Sağlamlık Düzeyleri
Arasındaki İlişkinin
İncelenmesi", Journal Of
Social, Humanities and
Administrative Sciences,
8(53):759-770

International Journal Of Social,
Humanities And Administrative
Sciences is licensed under a Creative
Commons Attribution-
NonCommercial 4.0 International
License.
This journal is an open access, peer-
reviewed international journal.

Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Sosyal Bilgiyi İşleme Becerileri İle Psikolojik Sağlamlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Investigation Of The Relationship Between Social Information Processing Skills And Psychological Resilience Levels Of Preschool Children

Şeyda ÖNER Saide ÖZBEY

Yüksek Lisans Öğrencisi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel Eğitim ABD., Ankara, Türkiye
Prof. Dr. Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Ankara, Türkiye

ÖZET

Araştırma okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal bilgiyi işleme becerileri ile psikolojik sağlamlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın modeli betimsel ilişkisel tarama modelidir. Araştırmanın evrenini 2021-2022 eğitim öğretim yılında Muş ili Merkez ilçesinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi anaokulu ve anasınıflarına devam eden, normal gelişim gösteren, 60-66 aylık çocuklar oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini, evrenden basit tesadüfi küme örnekleme yöntemiyle seçilmiş 350 çocuk oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak; 'Genel Bilgi Formu', 'Sosyal Bilgi İşleme Süreci Testi' ve 'Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (PERİK)' kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; Sosyal bilgiyi işleme toplam puanlarının cinsiyet, devam edilen okul türü ve öğretmenin kıdemi değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır. Psikolojik sağlamlık düzeyinin ise cinsiyet ve öğretmenin kıdemi değişkeninde anlamlı farklılık gösterirken; devam edilen okul türünde anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Sosyal Bilgi İşleme Süreci Testi Toplamı ile PERİK Öz-Kontrol/ Düşüncelilik, Atılçanlık, Duygusal İstikrar/Stresle Başa Çıkma, Görev Yönelimi ve Keşfetmekten Hoşlanma alt boyutu arasında pozitif yönde ve düşük düzeyde bir ilişki; İletişim Kurma / Sosyal Performans alt boyutu arasında pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır ($p<0,05$).

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi, Sosyal Bilgiyi İşleme, Psikolojik Sağlamlık

ABSTRACT

The research was carried out to examine the relationship between the social information processing skills of preschool children and their psychological resilience levels. The model of the research is the descriptive relational survey model. The population of the research consists of 60-66 months old children with normal development who attend the official kindergartens and kindergartens affiliated to the Ministry of National Education in the central district of Muş province in the 2021-2022 academic year. The sample of the study consists of 350 children selected from the population by simple random cluster sampling method. As a data collection tool; 'General Information Form', 'Social Information Processing Process Test' and 'Social Emotional Well-Being and Psychological Resilience Scale for Preschool Children (PERİK)' were used. As a result of the research; It was determined that the total scores of social information processing showed a significant difference according to the variables of gender, type of school attended and teacher's seniority. While the level of psychological resilience differed significantly in terms of gender and teacher's seniority, no significant difference was found in the type of school attended. It was determined that there was a positive and low relationship between the Total of Social Information Processing Tests for Preschool Children and the sub-dimensions of PERİK Self-Control/ Thoughtfulness, Assertiveness, Emotional Stability/ Coping with Stress, Task Orientation, and Enjoyment of Exploration; there was a positive and moderately significant relationship between the Communication / Social Performance sub-dimension ($p<0.05$).

Keywords: Preschool, Social Information Processing, Resilience

1. GİRİŞ

Yaşamın tüm alanlarında etkisi görülen ve kritik bir gelişim dönemi olarak adlandırılan erken çocukluk dönemi; birçok becerinin edinildiği fiziksel, bilişsel, dil ve sosyal duygusal gelişimin temellerinin atıldığı bir dönem olarak tanımlanmaktadır. (İvrendi, 2020). Erken çocukluk döneminde çocuğun sağlıklı bir kişilik oluşturmaya ve çevreyle pozitif etkileşimlerde bulunabilmesi açısından, sosyal duygusal gelişimin niteliği önemli görülmektedir (Kandır ve Alpan, 2008; Aydoğan, Özyürek ve Akduman, 2014).

Sosyal duygusal gelişim; bireyin hayatla barışık, uyum içinde, duygu kontrolünü sağlayarak kendini ifade edebilmesi olarak tanımlanmaktadır (Saarni, 2001). Çocukların sosyalleşme sürecinde toplumsal değerlere uygun olarak uyum içinde yaşayabilmeleri için; yardımlaşma, işbirliği yapma, duygularını kontrol etme, sorumluluk alma ve olumlu iletişim becerilerine sahip olması önem taşımaktadır (Katz ve McClellan, 1991).

Bireyin yaşadığı topluma uyum sağlaması ve toplum içerisinde gerekli olan sosyal becerileri kazanması, büyük ölçüde başkalarıyla kurulan iletişim ve etkileşimdeki sıklık ve nitelikle ilgilidir (Atmaca, Akduman ve Sarıbaş, 2021). Sosyal çevrenin gerçek anlamda ilk kurulduğu yıllar, okul öncesi dönemi kapsamakta ve bu dönemde çocuğun özellikle akranlarıyla kurduğu nitelikli etkileşim, çocuğun edindiği sosyal becerileri etkilemekte ve sosyal bilgiyi işleme sürecine dair önemli ipuçları sunmaktadır. Buna bağlı olarak Dodge (1986) tarafından geliştirilen sosyal

bilgiyi işleme süreci, çocukların sosyal çevrelerini inceleyip yorumlayarak tepkide bulunmalarını ve çocukların sosyal kabul düzeyi ve iletişimlerine etki eden sosyal bilginin nasıl anlamlandırıldığı ve oluşan tepkileri anlamada fayda sağlamaktadır(Şenol, 2017).

Sosyal yaşamdaki görevleri yerine getirmek için temel oluşturan ve çevreyle olumlu iletişimi güçlendirmenin özel yolu olarak bilinen sosyal beceriler, sosyal bilgiyi işlemenin ipuçlarını vermekte ve birçok unsurdan etkilenerek, zamanla şekillenmektedir (Akduman, Günindi ve Türkoğlu, 2015). Erken çocukluk döneminde geliştirilmesi gereken önemli sosyal becerilerden olan öz farkındalık, özdenetim, sosyal farkındalık, ilişkisel beceriler ve sorumluluk becerileri, tüm gelişim alanlarını etkilemesinin yanısıra sosyal duygusal gelişimde kritik bir rol oynamaktadır. Öz farkındalık, çocuğun kendi duygu ve düşüncelerini, güçlü ve zayıf yönlerini fark ederek, bu özelliklerinin hayatına etkilerinin bilincinde olmasıdır. Özdenetim, duygu ve düşüncelerin organize edilip kontrol altına alınmasıdır. Sosyal farkındalık, çocuğun etrafındaki insanların içinde bulunduğu ruh halini anlayıp, empati kurması ve onların haklarına saygı göstermesi olarak tanımlanırken; İlişkisel beceriler, çocuğun gerekli iletişim becerilerine sahip olup, diğer insanlarla iletişim halinde kalması ve ilişkiyi sürdürebilmesidir. Sorumluluk becerisi ise, çocuğun davranışlarının ve aldığı kararların arkasında durarak sorumluluğu üstlenebilme becerisi olarak görülmektedir (Yaşar,2013).

Öz farkındalık, özdenetim, sosyal farkındalık, ilişkisel beceriler ve sorumluluk becerileri, sosyal bilgi işleme becerilerinin temelini oluşturmaktadır. Bu becerilerin edinilmesi ve işlenmesi sürecinde, sosyalleşmeye bağlı edinilen gerçek yaşam deneyimleri sonucu sosyal tepkiler belirlemekte ve bu tepkiler içsel ve zihinsel bir veri tabanı oluşturmaktadır. İlişkisel beceriler, sorumluluk, sosyal farkındalık, özdenetim ve öz farkındalık becerileri gelişmiş çocuklarda, sosyal bilgi veri tabanı gelişmekte, dikkat yetisi artmakta, sosyal bilgiyi işleme kapasitesi ve hızı atış göstermekte ve kazanılan sosyal bilgi işleme örüntüleri ve davranış eğilimlerinde kararlılık gözlenmektedir (Çorbacı, 2008).

Sosyal bilgiyi işleme becerileri olarak günümüz literatüründe yer alan öz farkındalık, özdenetim, sosyal farkındalık, ilişkisel beceriler ve sorumluluk becerileri; aynı zamanda sosyal problem çözme becerileri, bağlanma, öz düzenleme, yardım alabilme, doyumu erteleyebilme, girişkenlik, özgüven, sosyal yeterlilik ve duygu kontrolü gibi becerileri de geliştirmektedir (Şahan Aktan ve Önder, 2018). Bu beceriler aynı zamanda psikolojik sağlamlık düzeyini de artırmakta ve çocuğun dayanıklılığının gelişerek, problemlerin üstesinden gelebileceğini göstermektedir. Sosyal ipuçlarının kodlanıp, yorumlanıp, bir davranış tepkisinin oluşturulması ve bu tepkinin değerlendirilmesi olarak bilinen sosyal bilgiyi işleme modelinin zihinsel süreçlerine destek olan duyguları düzenleme ve yönetebilme becerileri, istenmeyen dürtü ve davranışları engelleyip, duygusal problemlerden ve zorluklardan kurtulma becerisi ve yeteneklerini fark edip özgüven kazanma becerisi aynı zamanda psikolojik dayanıklılığı sağlamlaştıran unsurlar olarak bilinmektedir (Özbey, 2019; Şenol, 2017). Bu nedenle sosyal bilgiyi işleme becerisi gelişmiş çocukların aynı zamanda psikolojik sağlamlık düzeylerini destekleyecek nitelikte beceriler kazanabileceği düşünülmektedir.

Literatürde psikolojik sağlamlık zorlu yaşam olayları, yaşamın getirdiği stres karşısında dayanıklı olma, pes etmeme, çabuk uyum sağlama, üstesinden gelip, toparlanma gücü olarak tanımlanmaktadır (Öztürk ve Uluşahin, 2014). Psikolojik sağlamlık düzeyi yüksek kişilerde empati kurma, pozitif iletişimde bulunma, duygularını doğru yorumlayıp ifade etme, sosyal becerilere ve problem çözme becerilerine sahip olma, özerk davranışlarda bulunabilme, iyimser, canlı, neşeli, meraklı ve heyecanlı olma, zorluklara karşı mücadeleci davranma ve yeni deneyimleri iyi karşılama gibi becerilerin geliştiği saptanmıştır (Mayr ve Ulich, 2009). Aynı zamanda bu kişilerde zorluklar karşısında yılmama, olumlu sosyal ilişkiler kurarak daha mutlu, sağlıklı ve uzun bir ömür sürdürme ve işlerinde başarılı bir performans göstererek depresyona girme olasılığını azaltma davranışları gözlenmektedir (Özbey, 2019).

Psikolojik sağlamlık, mücadeleci, dirençli, özgüvenli ve hayata olumlu bakabilen bireylerin oluşmasını sağlarken; psikolojik açıdan dayanıklılık eşiği düşük kişilerde çabuk pes etme ve tükenme, sorunların üstesinden gelememe, özgüven sorunlarıyla boğuşma ve hayata olumsuz bakma gibi davranışlar sergiledikleri görülmektedir (Gizir, 2007; Gün ve Akduman, 2022). Bu nedenle stresin olumsuz etkilerini azaltan ve hayata uyum sağlamayı destekleyen sağlamlık faktörünün oldukça önem arz ettiği ve zamanla öğrenilip desteklenerek bir kişilik özelliğine dönüştüğü bilinmektedir (Basım ve Çetin, 2011). Toplumda geçerli olan sosyal davranış becerilerini kazanan çocukların toplumla bütünleşip, uyum sağlaması beklenmektedir ve bu becerilerin çok önemli olduğu gözlenmektedir (Çağdaş, 2009). Sosyal becerilerin edinilmesi ve işlenmesi sürecinde birçok değişken etkili olmakta ve bu becerilere ait alan yazına bakıldığında çeşitli değişkenlerle ilişkili olduğu görülmektedir. Son yıllarda sosyal becerileri etkileyen unsurlar, araştırmacılar ve eğitimciler tarafından oldukça dikkat çekmekte ve akademik çalışmalarla alana katkı sağlanmaktadır (Pekdoğan, 2016).

Sosyal becerilerin gelişiminde rol oynayan unsurlardan psikolojik sağlamlık düzeyine yönelik yapılan araştırmalar, sosyal becerilerden olan kişiler arası olumlu iletişim kurma, başkalarını anlayarak empati kurabilme, karar verme ve

problem çözme becerileri ile psikolojik sağlamlık düzeyinin bağlantılı olduğunu belirtmektedir (Kararınmak, 2006). Masten ve Coasworth (1998) yaptığı çalışmada, psikolojik sağlamlık düzeyi yüksek kişilerin özgüven, öz saygı ve öz yeterlilik becerileri ile sosyal becerilere sahip olduğunu belirtmekte, aynı zamanda sağlamlık düzeyi yüksek olan bireylerin sosyal bir çevrenin içinde yer alarak, iletişim becerilerine olumlu yön verdiğini de kaydetmektedir.

Araştırmada okul öncesi dönem çocuklarının sosyal bilgiyi işleme becerileri ile psikolojik sağlamlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Sosyal bilgiyi işleme sürecinin desteklenerek sosyal problemleri çözme becerisi, duygu kontrolünü sağlayabilme, sosyal yeterlilik ve öz düzenleme becerilerinin artırılabilmesine yönelik yapılan çalışmalarda, literatür katkısı önemli bir destek sağlamaktadır. Bu nedenle araştırmanın alan yazına yeni bir soluk getireceği, sosyal bilgiyi işleme sürecinin desteklenmesi sonucu kendine güvenen ve başkalarına saygı duyan, sosyal iletişimi gelişmiş, sorumluluk alabilen, gerektiğinde yardım alan ve doyumunu erteleyebilen, karar verme ve öz düzenleme becerilerine sahip, işbirliğine hazır, sağlam bireylerin yetiştirilmesi için hazırlanacak erken çocukluk programlarını geliştirmede araştırma verilerinin öneminin büyük olduğu; aynı zamanda araştırmanın geniş çaplı ulusal projelere yön vereceği ve erken çocukluk döneminde sosyal bilgiyi işleme becerilerini etkileyen unsurlara yönelik yapılacak olan araştırmalara dayanak sağlayacağı öngörülmektedir. Alan yazında psikolojik sağlamlık düzeyinin sosyal becerilere katkılarına yönelik araştırmalar yer almakta ve önemi vurgulanmaktadır. Ancak yapılan literatür taramasında sınırlı sayıdaki psikolojik sağlamlık düzeyi ile ilgili araştırmaların, erken çocukluk dönemine yönelik çalışmalara sınırlı düzeyde katkı sunduğu görülmektedir (Sipahioğlu,2008).

Bu nedenle bu çalışmanın; erken çocuklukta sosyal bilgiyi işleme becerileri ile psikolojik sağlamlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi ortaya koyması bakımından ilk olması nedeniyle dikkat çekeceği ve sosyal bilgiyi işleme sürecinde etki eden unsurlara yönelik farkındalık katarak yeni çalışmalara ışık tutacağı düşünülmektedir. Elde edilen bulgular neticesinde psikolojik sağlamlık düzeyini artırmaya yönelik yapılan çalışmalarda, sosyal bilgiyi işleme sürecinin desteklenmesinin öneminin kavranması açısından ve farklı yöntem ve tekniklerle sosyal bilgiyi işleme becerilerinin desteklenerek psikolojik sağlamlık düzeyini destekleyici eğitim programlarının oluşturulmasında, araştırmanın erken çocukluk dönemi çalışmalarına yön vereceği düşünülmektedir. Çalışmanın aynı zamanda sosyal bilgiyi işleme becerilerinin geliştirilmesi ve desteklenmesinde çeşitli bileşenlerin varlığına dikkat çekmesi önem taşımaktadır. Çalışmada elde edilecek olan bulguların okul öncesi dönem çocuklarının edindikleri sosyal bilgiyi işleme becerileri ile psikolojik sağlamlık düzeyleri arasındaki ilişkiye dair literatüre önemli katkı sağlayarak, bu alanda çalışan araştırmacılara rehberlik sağlaması açısından önem taşımaktadır. Bu araştırma okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 60-66 aylık çocukların sosyal bilgiyi işleme becerilerinin ve psikolojik sağlamlık düzeylerinin çocuğun cinsiyeti, okul türü ve öğretmenin kıdem yılı değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediği ve çocukların sosyal bilgiyi işleme becerileri ile psikolojik sağlamlık düzeyleri arasında ilişki olup olmadığı konusuna odaklanmıştır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Nicel araştırma olarak planlanan bu araştırmanın modeli, okul öncesi dönem çocuklarının sosyal bilgiyi işleme becerileri ile psikolojik sağlamlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlandığından betimsel ilişkisel tarama modelinde planlanmıştır. Betimsel ilişkisel tarama modeli; araştırmada herhangi bir durumu olduğu haliyle tasvir eden ve söz konusu duruma neden olan değişkenlerin etkisini, ilişkisini, derecesini olduğu gibi ortaya çıkaran bir model olarak tanımlanmaktadır (Kaya, Balay ve Göçen, 2012).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2021-2022 eğitim öğretim yılında Muş ili Merkez ilçesinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi anaokulu ve anasınıflarına devam eden, normal gelişim gösteren, 60-66 aylık 3976 çocuk oluşturmaktadır. Örneklemi oluşturmak amacıyla Muş İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden Muş ili Merkez ilçesinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı anaokulu ve anasınıflarını gösteren bir liste elde edilmiştir. Elde edilen liste incelenerek, araştırmanın örneklemi oluşturulmuştur. Araştırmanın örneklemi, evrenden basit tesadüfi küme örnekleme yöntemiyle seçilmiş 350 çocuk oluşturmaktadır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada 'Genel Bilgi Formu', sosyal bilgiyi işleme becerilerini ölçmek için 'Sosyal Bilgi İşleme Süreci Testi' ve psikolojik sağlamlık düzeyini ölçmek amacıyla 'Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (PERİK)' kullanılmıştır.

2.3.1. Genel Bilgi Formu

Çocukların cinsiyeti, devam ettiği okul türü ve öğretmenin kıdemi gibi bilgilerin öğrenilmesine yönelik maddeleri içermektedir.

2.3.2. Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Sosyal Bilgi İşleme Süreci Testi

Ziv ve Sorongon (2011) tarafından geliştirilmiş olan Sosyal Bilgi İşleme Süreci Testi; çocuğun yaşlıları ile karşılaştığı durumlarda, sonuçları algılama ve kavrama şekillerini belirlemek amacıyla kullanılmaktadır. Toplamda beş öyküden oluşan testte kız ve erkek çocukları için ayrı formlar bulunmakta ve her iki formda da paralel resim ve öyküler bulunmaktadır. Altı bölüme ayrılmış olan testin ilk bölümünde çocuklardan, belirli yüz ifadelerinin bulunduğu (mutlu, korkmuş, üzgün, şaşkın ve sinirli) resimleri inceleyerek doğru ifadeyi belirtmeleri istenmektedir. Ardından kalan 5 bölümün hikâyeleri okunmaktadır.

İlk hikâyede, arkadaşlarının rahatsız ettiği bir çocuğun durumu anlatılmakta ve çocuktan duruma yanıt vermesi istenmektedir. Dördüncü hikâyede de birinci hikâyeye benzer bir durumdan bahsedilerek çocuğun tepkisi ölçülmektedir. İkinci ve beşinci hikâyede çocuktan, iki akranının oyun oynarken onlara katılma girişiminde bulunan bir çocuğun durumuna yanıt vermesi beklenmektedir. Üçüncü hikâyede ise annesiyle etkileşimde bulunan bir çocukla ilgili yanıt verilmesi beklenmektedir. Testin orjinal formunda Cronbach's Alpha güvenirlik katsayısı .87'dir.

Sosyal Bilgiyi İşleme Süreci Testinin alt boyutları 5 bölümden oluşmaktadır. Yüz ifadelerini tanımada, çocukların gösterilen ifadelerdeki doğru yüz ifadesini tanıyıp tanımadığı kontrol edilerek dönüt verilmektedir. Sosyal ipuçlarını kodlamada, hikâyeyi özetlemeleri istenirken; Sosyal ipuçlarını yorumlamada, davranıştaki esas niyet belirlenir. Tepkilerin çeşitlendirilmesi ve yapılandırılmasında ise cevapların yeterli olup olmaması durumuna göre değerlendirme yapılırken, Tepki kararı ve değerlendirmede, sunulan alternatif tepkilere verilen yanıtların doğruluğu test edilmektedir (Ziv ve Sorongon, 2011).

Ölçeğin Türkçe 'ye uyarlanarak, geçerlik güvenirlik çalışması Şenol ve Metin (2019) tarafından yapılmış ve analizler sonucunda kapsam geçerliliği sağlanarak, ölçek maddelerinin tümünün gerekli olduğu saptanmıştır. Ölçme aracının bütünü için güvenirlik katsayısının (Alpha (α)=0.890) ve madde toplam korelasyonlarının yeterli düzeyde olduğuna yönelik sonuçlar elde edilmiştir. Kurder Richardson ve Cronbach Alfa ile güvenirlik analizleri yapılan testte, madde toplam puan ve eşdeğer araştırmacı güvenirliği türleri kullanılmıştır. Sonuçlar incelendiğinde; ölçeğin güvenirlik katsayısının 0,923 olduğu görülürken, Tepkilerin Çeşitlendirilmesi ve Yapılandırılması alt boyutunun 0,705; Sosyal İpuçlarını Yorumlama alt boyutunun 0,695; Tepki Kararı ve Değerlendirme alt boyutunun 0,921 olduğu saptanmıştır. 0,69 ve üzeri olan bu değerler, SBİST'nin güvenilir bir ölçme aracı olduğunu ve geçerlik güvenirliğinin yüksek olduğunu göstermektedir (Şenol ve Metin,2019).

Bu araştırma kapsamında, okul öncesi eğitime devam eden 350 çocuktan elde edilen verilerin güvenirlik analizleri hesaplanmasında Cronbach Alpha ve KR-20 katsayıları kullanılmıştır. Analizler neticesinde güvenirlik katsayılarının ,678 ile ,803 arasında değiştiği görülmektedir. Bu değerlerin yüksek ve orta düzeyde olduğu yani kabul edilebilir düzeyde güvenilir olduğu görülmektedir.

2.3.3. Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (PERİK)

Çocuk eğitiminde öğrenmeye istekli, motivasyonu yüksek, zorluklarla başa çıkma becerileri gelişmiş çocuklar yetiştirebilmek için hem duygusal hem de sosyal anlamda sağlam bulunmanın gerekliliğinden bahseden ve uygulanan programlarda hedeflenen amaçlara ulaşabilmek için mutlu çocuklar yetiştirmek gerektiğini belirten Mayr ve Ulich(2009), uzun yıllar deneysel çalışmalar yaparak 'Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Ölçeği'ni geliştirmiştir. "İyi oluş (well-being)" ve "pozitif gelişim (positive development)" kavramlarına odaklanılarak hazırlanmaya başlanan ölçek; temelde "ruh sağlığı (mental health)", "psikolojik sağlamlık (resilience)" ve "okula hazırbulunuşluk (school readiness)" kavramlarına dayanmaktadır. Uzun yıllar yapılan araştırmalarla ortaya çıkan ölçeğin geliştirilme sürecinde; pozitif gelişimin temelinde sosyal duygusal yeterliliklerin bulunması önemli görülmektedir.

Geniş çaplı deneysel çalışmalar sonucunda Mayr ve Ulich (2006) tarafından 6 alt ölçek ve 36 madde ile son şeklini alarak tamamlanan ölçeğin, Özbey (2019) tarafından Türkçe 'ye uyarlama çalışması yapılmıştır. Dil geçerliği ve kapsam geçerliği incelenen çalışmada ölçek maddelerinin anlaşılabilirliği test edilerek, Türkçe ve İngilizce ölçekten alınan toplam puanlar arasındaki Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı sonucunda ölçeğin dil geçerliliğinin olduğu kabul edilmiştir. Ölçek 5'li Likert tipi bir ölçek olup, çocuklar adına öğretmen tarafından doldurulmaktadır. Alt ölçeklerin her birinden alınabilecek en yüksek puan 30 olurken, en düşük puan 1'dir (Özbey,2019).

Ölçeğin Doğrulamalı Faktör Analizi yapılarak, analiz sonucunda ölçeğin orijinalindeki altı faktörlük yapısı doğrulanmıştır. Uyum indeksleri değerlendirilen ölçeğin model veri uyumunu sağladığı belirlenerek, Pearson Korelasyon testi yapılmış ve ölçeğin faktörleri arasındaki korelasyona bakılmıştır. Testin sonucunda ölçek faktörleri arasında anlamlı ve orta- yüksek düzeyde ilişki bulunmuştur (Özbe, 2019).

Ölçeğin güvenilirliğini saptamak için Cronbach's Alpha güvenirlik katsayıları .86 ile .95 arasında; Sperman Brown İki Yarı Test güvenirlik katsayıları .74 ile .94 arasında olduğu kaydedilmiştir. Test Tekrar Test güvenirlik katsayıları .94 ile .99 arasında değişen ölçeğin, oldukça güvenilir/yüksek güvenilirliğe sahip olduğu belirtilmiştir (Özbe, 2019).

Bu araştırma kapsamında güvenirlik analizleri için Cronbach Alpha katsayılarına bakılmış ve analizler neticesinde Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (PERİK) ve alt ölçeklerine ilişkin güvenirlik katsayılarının ,778 ile ,942 arasında yani yüksek düzeyde olduğu görülmektedir.

2.4. Verilerin Toplanması

Veriler, araştırmacı tarafından çocuklara birebir ölçeğin uygulanması ve gözlem yapılması yoluyla elde edilmiştir. 2021-2022 eğitim öğretim güz yarıyılında 60-66 aylık normal gelişim gösteren çocukların bulunduğu anaokulu ve anasınıflarından elde edilecek olan veriler için çocuklarla tanışma etkinlikleri düzenlenmiştir.

2.5. Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktararak SPSS paket programıyla analiz edilmiştir. Verilerin normal dağılıma sahip olup olmadığını belirlemek amacıyla normallik testi yapılmıştır. Örneklem sayısının çokluğu sebebiyle Kolmogorov-Smirnov testi kullanılmıştır. Örneklem dağılımı ve örneklem sayısı(n:350) normallik kriterlerini sağladığı için bütün ölçek alt boyutlarında parametrik testlerin uygulanmasına karar verilmiştir. Ölçeklerden elde edilen puanların bazı demografik değişkenlere göre (cinsiyet, okul türü, kıdem yılı) farklılaşp farklılaşmadığı hakkında karar vermek için bağımsız gruplar t testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkiler ise korelasyon analizi yapılarak SPSS paket programında sorgulanmıştır. Analiz sonucunda gruplar arası anlamlı fark çıkan değişkenlerde farkın hangi gruplar arasında olduğunu saptayabilmek için Tukey testinden yararlanılmıştır. Gerçekleştirilen istatistiklerde anlamlılık düzeyi 0,05 olarak belirlenmiştir. Değişkenler parametrik olduğu için gruplar arası korelasyon Pearson korelasyon testi ile değerlendirilmiştir. Regresyon analizlerinde ise alt boyutların birbirini yordama durumları basit doğrusal regresyon analizi ile belirlenmiştir. Analizlere başlamadan önce kayıp değer ve uç değer incelemesi yapılmıştır. Herhangi bir kayıp veri değerine rastlanmamıştır. Yapılan normallik testlerinde veriler (çarpıklık-basıklık değerleri) normal dağılım gösterdiği için analizlerde parametrik testler kullanılmıştır.

3. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde çocukların Sosyal Bilgiyi İşleme Testinden ve Psikolojik Sağlamlık Ölçeğinden aldıkları puanların cinsiyet, devam edilen okul türü ve öğretmeninin kıdemi değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediğine ve sosyal bilgiyi işleme becerileri ile psikolojik sağlamlık düzeyleri arasındaki ilişkiye yönelik bulgulara yer verilmiştir.

Sosyal Bilgiyi İşleme/Cinsiyet

Tablo 1. Çocukların Cinsiyetlerine Göre “Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Sosyal Bilgi İşleme Süreci Testi” Puanlarına İlişkin t- Testi Sonuçları

Sosyal Bilgiyi İşleme Becerileri Ölçeği	Çocuğun Cinsiyeti	n	X	Sd	t	P
Yüz İfadelerini Tanıma	Kız	170	4,98	348	,398	,691
	Erkek	180	4,98			
Sosyal İpuçlarını Kodlama	Kız	170	13,71	348	-1,573	,117
	Erkek	180	13,37			
Sosyal İpuçlarını Yorumlama	Kız	170	3,29	348	,153	,879
	Erkek	180	3,31			
Tepkilerin Çeşitlendirilmesi ve Yapılandırılması	Kız	170	2,06	348	-1,335	,183
	Erkek	180	1,87			
Tepki Kararı ve Değerlendirme	Kız	170	44,52	348	-1,319	,188
	Erkek	180	44,27			
Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Sosyal Bilgi İşleme Süreci Testi Toplam	Kız	170	68,56	348	-2,020	,044*
	Erkek	180	67,80			

*p<0,05

Tablo 1 incelendiğinde Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Sosyal Bilgi İşleme Süreci Testi Toplam puanları ile cinsiyet arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu ve bu farklılığın kız çocuklarının lehine olduğu görülmektedir. Tabloda kız çocuklarının okul öncesi dönem çocukları için sosyal bilgi işleme süreci testi (X=68,56) toplam puanlarının erkek çocuklarının puanlarına (X=67,80) göre yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Sosyal Bilgiyi İşleme/Devam Edilen Okul Türü

Tablo 2. Çocukların Devam Ettiği Okul Türüne Göre “Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Sosyal Bilgi İşleme Süreci Testi” Puanlarına İlişkin t- Testi Sonuçları

Sosyal Bilgiyi İşleme Becerileri Ölçeği	Okul Türü	n	X	Sd	t	P
Yüz İfadelerini Tanıma	Anaokulu	127	4,98	348	-,289	,773
	Anasınıfı	223	4,98			
Sosyal İpuçlarını Kodlama	Anaokulu	127	13,55	348	,134	,894
	Anasınıfı	223	13,52			
Sosyal İpuçlarını Yorumlama	Anaokulu	127	3,34	348	,770	,442
	Anasınıfı	223	3,28			
Tepkilerin Çeşitlendirilmesi ve Yapılandırılması	Anaokulu	127	1,87	348	-1,033	,303
	Anasınıfı	223	2,02			
Tepki Kararı ve Değerlendirme	Anaokulu	127	44,03	348	-2,459	,015*
	Anasınıfı	223	44,60			
Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Sosyal Bilgi İşleme Süreci Testi Toplam	Anaokulu	127	67,76	348	-1,507	,133
	Anasınıfı	223	68,40			

*p<0,05

Tablo 2 incelendiğinde çocukların devam ettikleri okul türüne göre *Tepki Kararı ve Değerlendirme* (t=-2,459, p<0,05) alt boyutundan alınan puanlarda istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu ve bu farklılığın anasınıfına devam eden çocukların lehine olduğu görülmektedir. Ölçeğin diğer boyutlarında anlamlı farklılık saptanmamıştır.

Sosyal Bilgiyi İşleme/Öğretmenin Kıdemi

Tablo 3. Öğretmenlerin Kıdemine Göre Çocukların “Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Sosyal Bilgi İşleme Süreci Testi” Puanlarına İlişkin ANOVA Sonuçları

Sosyal Bilgiyi İşleme Becerileri Ölçeği	Kıdem Yılı	n	X	S	Sd	F	P
							Farkın kaynağı Tukey testi
Yüz İfadelerini Tanıma	1.1-5 yıl	103	5,00	,000	2	2,774	,064
	2.6-10 yıl	177	4,98	,168			
	3.11-15 yıl	70	4,94	,234			
Sosyal İpuçlarını Kodlama	1.1-5 yıl	103	13,17	1,817		6,904	,001*
	2.6-10 yıl	177	13,44	2,053			Fark
	3.11-15 yıl	70	14,29	2,044			5<11-15 6-10<11-15
Sosyal İpuçlarını Yorumlama	1.1-5 yıl	103	3,30	,575		3,461	,032*
	2.6-10 yıl	177	3,37	,697			Fark
	3.11-15 yıl	70	3,11	,843			11-15<6-10
Tepkilerin Çeşitlendirilmesi ve Yapılandırılması	1.1-5 yıl	103	2,06	1,327		,706	,495
	2.6-10 yıl	177	1,88	1,431			
	3.11-15 yıl	70	2,04	1,135			
Tepki Kararı ve Değerlendirme	1.1-5 yıl	103	44,39	1,592		,236	,790
	2.6-10 yıl	177	44,45	1,980			
	3.11-15 yıl	70	44,27	1,641			
Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Sosyal Bilgi İşleme Süreci Testi Toplam	1.1-5 yıl	103	67,92	3,458		,920	,399
	2.6-10 yıl	177	68,12	3,695			
	3.11-15 yıl	70	68,66	3,340			

*p<0,05

Tablo 3 incelendiğinde öğretmenlerin kıdem yıllarının, “Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Sosyal Bilgi İşleme Süreci Testi” *Sosyal İpuçlarını Kodlama* (F=6,904, p<0,05) ve *Sosyal İpuçlarını Yorumlama* (F=3,461, p<0,05) alt boyutlarından alınan puanlarda istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık oluşturduğu görülmektedir. Farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunun tespiti için yapılan Tukey testi sonuçlarına göre; *Sosyal İpuçlarını Kodlama* alt boyutunda kıdem yılı 11-15 yıl ile 1-5 ve 6-10 yıl grupları arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve bu farklılığın 11-15 yıl kıdeme sahip öğretmenler lehine sonuçlandığı belirlenmiştir. *Sosyal İpuçlarını Yorumlama* alt boyutunda kıdem yılı 6-10 yıl ve 11-15 yıl grupları arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve analizlerin kıdem yılı 6-10 yıl arasında olan öğretmenlerin lehine sonuçlandığı tespit edilmiştir.

Psikolojik Sağlık Düzeyi/Cinsiyet

Tablo 4. Çocukların Cinsiyetlerine Göre “PERİK” Puanlarına İlişkin t- Testi Sonuçları

PERİK	Çocuğun Cinsiyeti	n	X	Sd	t	P
İletişim Kurma / Sosyal Performans	Kız	170	24,51	348	-2,757	,006*
	Erkek	180	22,92			
Öz-Kontrol/ Düşüncelilik	Kız	170	25,75	348	-4,499	,000*
	Erkek	180	23,38			
Atılganlık	Kız	170	25,05	348	-1,882	,061
	Erkek	180	24,14			

Duygusal İstikrar/Stresle Başa Çıkma	Kız	170	22,54	348	-3,220	,001*
	Erkek	180	21,07			
Görev Yönelimi	Kız	170	23,06	348	-1,707	,089
	Erkek	180	22,18			
Keşfetmekten Hoşlanma	Kız	170	25,49	348	-1,887	,060
	Erkek	180	24,57			

*p<0,05

Tablo 4 incelendiğinde çocukların cinsiyetlerinin “PERİK” *İletişim Kurma / Sosyal Performans* ($t=-2,757$, $p<0,05$); *Öz-Kontrol / Düşüncelilik* ($t=-4,499$, $p<0,05$) ve *Duygusal İstikrar / Stresle Başa Çıkma* ($t=-3,220$, $p<0,05$) alt boyutlarından alınan puanlarda istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık oluşturduğu görülmektedir. Puan ortalamaları incelendiğinde kız çocuklarının iletişim kurma / sosyal performans ($X=24,51$); öz-kontrol / düşüncelilik ($X=25,75$) ve duygusal istikrar / stresle başa çıkma ($X=22,54$) puanlarının erkek çocuklarının puanlarına göre anlamlı oranda yüksek olduğu saptanmıştır.

Psikolojik Sağlık Düzeyi/Devam Edilen Okul Türü

Tablo 5. Çocukların Devam Ettiği Okul Türüne Göre “PERİK” Puanlarına İlişkin t- Testi Sonuçları

PERİK	Okul Türü	n	X	Sd	t	P
İletişim Kurma / Sosyal Performans	Anaokulu	127	23,89	348	,516	,607
	Anasınıfı	223	23,58			
Öz-Kontrol/ Düşüncelilik	Anaokulu	127	25,07	348	1,500	,135
	Anasınıfı	223	24,23			
Atılmanlık	Anaokulu	127	24,65	348	,179	,858
	Anasınıfı	223	24,56			
Duygusal İstikrar/Stresle Başa Çıkma	Anaokulu	127	21,69	348	-,295	,768
	Anasınıfı	223	21,84			
Görev Yönelimi	Anaokulu	127	22,89	348	,814	,416
	Anasınıfı	223	22,45			
Keşfetmekten Hoşlanma	Anaokulu	127	25,43	348	1,287	,199
	Anasınıfı	223	24,78			

Tablo 5 incelendiğinde çocukların devam ettikleri okul türüne göre “PERİK” *İletişim Kurma / Sosyal Performans* ($t=,516$, $p>0,05$); *Öz-Kontrol / Düşüncelilik* ($t=1,500$, $p>0,05$); *Atılmanlık* ($t=,179$, $p>0,05$); *Duygusal İstikrar / Stresle Başa Çıkma* ($t=-,295$, $p>0,05$); *Görev Yönelimi* ($t=,814$, $p>0,05$) ve *Keşfetmekten Hoşlanma* ($t=1,287$, $p>0,05$) alt boyutlarından alınan puanlarda istatistiksel açıdan herhangi bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Psikolojik Sağlık Düzeyi/Öğretmenin Kıdemi

Tablo 6. Öğretmenlerin Kıdemine Göre Çocukların “PERİK” Puanlarına İlişkin ANOVA Sonuçları

PERİK	Kıdem Yılı	n	X	S	Sd	F	P	Farkın kaynağı
İletişim Kurma / Sosyal Performans	1.1-5 yıl	103	25,10	4,916	2	11,906	,000*	Tukey testi
	2.6-10 yıl	177	23,89	5,622				
	3.11-15 yıl	70	21,13	5,016				
								11-15<1-5 11-15<6-10
Öz-Kontrol/ Düşüncelilik	1.1-5 yıl	103	25,40	4,651		7,863	,000*	
	2.6-10 yıl	177	24,85	5,243				
	3.11-15 yıl	70	22,47	4,824				
								11-15<1-5 11-15<6-10
Atılmanlık	1.1-5 yıl	103	24,84	4,493		1,448	,236	
	2.6-10 yıl	177	24,77	5,062				
	3.11-15 yıl	70	23,76	3,334				
Duygusal İstikrar/Stresle Başa Çıkma	1.1-5 yıl	103	22,36	4,350		5,166	,006*	
	2.6-10 yıl	177	22,02	4,477				
	3.11-15 yıl	70	20,34	3,627				
								11-15<1-5 11-15<6-10
Görev Yönelimi	1.1-5 yıl	103	23,76	4,449		15,506	,000*	
	2.6-10 yıl	177	23,00	4,972				
	3.11-15 yıl	70	19,93	3,957				
								11-15<1-5 11-15<6-10
Keşfetmekten Hoşlanma	1.1-5 yıl	103	26,33	4,105		15,194	,000*	
	2.6-10 yıl	177	25,22	4,910				
	3.11-15 yıl	70	25,02	3,674				
								11-15<1-5 11-15<6-10

*p<0,05

Tablo 6 incelendiğinde öğretmenlerin kıdem yıllarının, “PERİK” *İletişim Kurma / Sosyal Performans* ($F=11,906$, $p<0,05$); *Öz-Kontrol/ Düşüncelilik* ($F=7,863$, $p<0,05$); *Duygusal İstikrar/Stresle Başa Çıkma* ($F=5,166$, $p<0,05$); *Görev Yönelimi* ($F=15,506$, $p<0,05$) ve *Keşfetmekten Hoşlanma* ($F=15,194$, $p<0,05$) alt boyutlarından alınan puanlarda istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık oluşturduğu tespit edilmiştir. Farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunun tespiti için yapılan Tukey testi sonuçlarına göre; *İletişim Kurma / Sosyal Performans*, *Öz-Kontrol/ Düşüncelilik*, *Duygusal İstikrar/Stresle Başa Çıkma*, *Görev Yönelimi* ve *Keşfetmekten Hoşlanma* alt boyutlarında öğretmenin kıdem yılı 1-5 yıl ile 6-10 yıl arasında olan çocukların puanlarının, öğretmenin kıdem yılı 11-15 yıl arasında olan çocukların puanlarına göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Analizlerin kıdem yılı 1-5 yıl ve 6-10 yıl arasında olan öğretmenlerin ve bu öğretmenlerden de 1-5 yıl kıdemi olanların lehine sonuçlandığı tespit edilmiştir.

Sosyal Bilgiyi İşleme/Psikolojik Sağlık

Tablo 7. Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Sosyal Bilgi İşleme Süreci Testi ile Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlık Ölçeği Arasındaki Korelasyon Testi Sonuçları

Değişkenler	İletişim Kurma/Sosyal P.	Öz-Kontrol/ D.	Atılganlık	Duygusal İstikrar/Stresle Başa Ç.	Görev Yönelimi	Keşfetmekten Hoşlanma
Yüz İfadelerini Tanıma	r ,072 p ,180 n 350	,094 ,078 350	,016 ,763 350	,060 ,262 350	,113* ,035 350	,059 ,274 350
Sosyal İpuçlarını Kodlama	r ,206** p ,000 n 350	,236** ,000 350	,163** ,002 350	,120* ,025 350	,225** ,000 350	,196* ,000 350
Sosyal İpuçlarını Yorumlama	r -,004 p ,938 n 350	-,097 ,069 350	-,099 ,065 350	,026 ,629 350	-,075 ,164 350	-,115* ,031 350
Tepkilerin Çeşitlendirilmesi ve Yapılandırılması	r ,371** p ,000 n 350	,360** ,000 350	,318** ,000 350	,255** ,000 350	,267** ,000 350	,283** ,000 350
Tepki Kararı ve Değerlendirme	r ,094 p ,079 n 350	,018 ,730 350	-,001 ,992 350	,016 ,766 350	,072 ,180 350	,069 ,199 350
Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Sosyal Bilgi İşleme Süreci Testi Toplam	r ,307** p ,000 n 350	,265** ,000 350	,194** ,000 350	,181** ,001 350	,255** ,000 350	,233** ,000 350

* $p<0,05$, ** $p<0,01$

Tablo 7 incelendiğinde *Yüz İfadelerini Tanıma* alt boyutu ile PERİK *Görev Yönelimi* alt boyutu arasında pozitif yönde ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Katsayılara bakıldığında *Sosyal İpuçlarını Kodlama* alt boyutu ile PERİK tüm alt boyutları arasında pozitif yönde ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu, *Sosyal İpuçlarını Yorumlama* alt boyutu ile PERİK *Keşfetmekten Hoşlanma* alt boyutu arasında negatif yönde ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu, *Tepkilerin Çeşitlendirilmesi ve Yapılandırılması* alt boyutu ile PERİK *Duygusal İstikrar/Stresle Başa Çıkma*, *Görev Yönelimi* ve *Keşfetmekten Hoşlanma* alt boyutu arasında pozitif yönde ve düşük düzeyde bir ilişki; *İletişim Kurma / Sosyal Performans*, *Öz-Kontrol/ Düşüncelilik* ve *Atılganlık* alt boyutu arasında pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır ($p<0,05$).

Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Sosyal Bilgi İşleme Süreci Testi *Toplamı* ile PERİK *İletişim Kurma / Sosyal Performans* ($r=,307$), *Öz-Kontrol/ Düşüncelilik* ($r=,265$), *Atılganlık* ($r=,194$), *Duygusal İstikrar/Stresle Başa Çıkma* ($r=,181$), *Görev Yönelimi* ($r=,255$) ve *Keşfetmekten Hoşlanma* alt boyutu arasındaki ilişki ($r=,233$) olarak belirlenmiştir. Katsayılara bakıldığında Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Sosyal Bilgi İşleme Süreci Testi *Toplamı* ile PERİK *Öz-Kontrol/ Düşüncelilik*, *Atılganlık*, *Duygusal İstikrar/Stresle Başa Çıkma*, *Görev Yönelimi* ve *Keşfetmekten Hoşlanma* alt boyutu arasında pozitif yönde ve düşük düzeyde bir ilişki; *İletişim Kurma / Sosyal Performans* alt boyutu arasında pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır ($p<0,05$).

4. TARTIŞMA

Tablo 1 incelendiğinde çocukların cinsiyetlerinin *Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Sosyal Bilgi İşleme Süreci Testi* toplamından alınan puanlarda istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık oluşturduğu ve söz konusu farklılığın kız çocuklarının lehine gerçekleştiği görülmektedir. Çorbacı Oruç (2008) yaptığı çalışmada kız çocuklarının problem durumlarına alternatif üretirken daha çözüm odaklı olduğu, sosyal davranış eğilimlerinin erkek çocuklara göre daha yüksek olduğu ve kız çocuklarının daha ılımlı ve pozitif sunduğu çözümlere karşılık erkek çocuklarının daha saldırgan ve yıkıcı çözümler sunduklarını belirtmektedir. Eisenberg vd. (1989), yaptığı çalışmada kız çocuklarının sosyal durumlara verdiği tepkilerde daha çok empati kurduklarını ve davranışını içselleştirerek daha olumlu tepkiler

sunduklarını belirtmektedir. Bu durum; ülkemizde çocuk yetiştirme tarzından kaynaklı kız çocuklarının sosyal beklentilere karşı duyarlılığının fazla olması ve kendinden beklenen sosyal davranışları cinsiyet rolüne uygun olarak gerçekleştirmesi ve buna bağlı olarak olayları yatıştırma ve çözüm odaklı düşünmeye yönelik eğilimlerinin fazla olduğunu düşündürmektedir. Aynı zamanda cinsiyete bağlı doğuştan gelen bazı farklılıkların olduğu ve kız çocuklarında sosyal durumlara daha çabuk çözüm yolları üretme becerilerinin erkeklere oranla daha hızlı geliştiği, biyolojik faktörlerin de ön planda olduğu söylenebilir.

Tablo 2 incelendiğinde çocukların devam ettikleri okul türüne göre *Tepki Kararı ve Değerlendirme* ($t=-2,459$, $p<0,05$) alt boyutundan alınan puanlarda istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu ve bu farklılığın anasınıfına devam eden çocukların lehine olduğu saptanmıştır. Özbey (2009) yaptığı çalışmada anasınıfına devam eden 60-72 aylık çocukların, sosyal beceri düzeyi arttıkça problem davranışlarında azalma görüldüğünü belirtmektedir. Bu durum, anasınıfı ortamlarının anaokullarına göre daha kalabalık olması, örgün öğretime daha fazla ağırlık verilmesi ve daha kurallı ve sistematik bir şekilde eğitim içeriğinin uygulanması sonucu çocukların doğru tepki kararı alıp, uygun olan davranışı geliştirme ve buna yönelik değerlendirme yapmasına bağlı olarak sosyal bilgi işleme becerilerinde ön planda olmaları şeklinde açıklanabilir.

Tablo 3’de Öğretmenlerin kıdem yıllarının, Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Sosyal Bilgi İşleme Süreci Testinin *Sosyal İpuçlarını Kodlama* ve *Sosyal İpuçlarını Yorumlama* alt boyutlarından alınan puanlar arasında anlamlı farklılığın olduğu saptanmıştır. Sosyal ipuçlarını kodlama alt boyutunda kıdem yılı 11-15 yıl olan öğretmenlerin lehine iken; Sosyal ipuçlarını yorumlama alt boyutunda kıdem yılı 6-10 yıl olan çocukların lehine sonuçlar tespit edilmektedir. Şeker (2000) öğretmenlerin sosyal iletişim becerilerinin incelendiği çalışmada kıdem yılı ile doğru orantıda bir artış gözlemlenmiş ve 21 yıl üstü kıdeme sahip öğretmenlerin daha az kıdem yılına sahip öğretmenlere oranla iletişim becerilerine ilişkin algı düzeylerinin daha yüksek olduğunu saptamıştır. Bu durumda sosyal iletişim becerileri yüksek öğretmenlerin rol model olarak çocukların sosyal bilgiyi kodlama ve yorumlama becerilerine katkı sağladığı, bilgi ve tecrübesini aktarma konusundaki deneyimi ile çocuklar üzerinde olumlu etki ettiği ve çocukların empati becerilerinin gelişimini destekleyecek eğitim ortamlarını yarattığı sonucuna varılabilir.

Tablo 4 incelendiğinde kız çocuklarının iletişim kurma / sosyal performans, öz-kontrol / düşüncelilik ve duygusal istikrar / stresle başa çıkma alt boyutlarında anlamlı bir farklılık olduğu ve bu farklılığın kız çocukları lehine olduğu saptanmıştır. Oktan, Odacı ve Çelik (2014), 450 üniversite öğrencisi üzerinde yaptıkları çalışmada, kız öğrencilerin psikolojik sağlamlık düzeyinin erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Benard (1991) ve Garnezy (1993), erkeklerin kızlara oranla psikolojik sağlamlık düzeylerinin daha düşük olduğunu, zorlu yaşam koşullarıyla karşılaştıklarında daha çabuk yıldıklarını ve mücadeleci tavır sergilemek yerine yıkıcı tavırlar sergilediklerini belirtmektedir. Turgut(2016), ergenler üzerinde yaptığı çalışmada kızların psikolojik sağlamlık düzeylerinin erkeklere oranla anlamlı düzeyde yüksek olduğunu tespit etmiştir. Bu durum; kızların iletişim kurmada daha sağlıklı ilişkiler kurduklarını, benlik saygılarının daha yüksek olduğunu, stres yaratan durumlarla baş etmede ve alternatif çözümler üretmek öz kontrol sağlamada daha yetkin olduklarını göstermektedir.

Tablo 5’e göre çocukların devam ettikleri okul türüne göre Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Ölçeği alt boyutlarından alınan puanlarda istatistiksel açıdan herhangi bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Erata ve Özbey (2020), yaptığı çalışmada psikolojik sağlamlık düzeyi ile çocukların devam ettiği okul türü değişkeni arasında, anaokuluna devam eden çocukların lehine anlamlı bir farklılık saptamışlardır. Özkara ve Özbay (2019) yaptığı çalışmada psikolojik sağlamlık düzeylerinin çocukların devam ettiği okul türüne göre farklılık göstermediğini belirtmektedir. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre bu örneklem grubunda okul türü değişkeninin psikolojik sağlamlık düzeyi üzerinde etken olmadığı yorumu yapılabilir.

Tablo 6 incelendiğinde öğretmenlerin kıdem yıllarının, “PERİK” alt boyutlarından alınan puanlarda istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık oluşturduğu ve farklılığın öğretmenin kıdem yılı 1-5 yıl ile 6-10 yıl arasında olan çocukların kıdem yılı 11-15 yıl arasında olan çocuklara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Erata ve Özbey (2020), okul öncesi dönem çocuklarının psikolojik sağlamlık düzeyleri ile öğretmenlerinin kıdemi arasında anlamlı bir farklılık olduğunu ve bu farklılığın öğretmenin kıdemi 15 yıl ve üzeri olan çocukların lehine olduğunu belirtmektedir. Araştırma bulguları neticesinde kıdem yılı daha az olan öğretmenlerin; idealist kişiliklerini daha canlı tutmaları ve mesleki doyumu sağlamaya yönelik eğitim faaliyetlerini sürdürmede daha istekli davranmalarına bağlı olarak, okul çağındaki çocuklar için çok büyük bir rol model oldukları gerçeği göz ardı edilmeden, psikolojik sağlamlığı yüksek çocukları destekleyen uygun yöntem ve teknikleri kullandıkları söylenebilir.

Tablo 7 incelendiğinde *Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Sosyal Bilgi İşleme Süreci Testi Toplamı* ile *Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Ölçeğinin* tüm alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Katsayılara bakıldığında *Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Sosyal Bilgi İşleme Süreci Testi Toplamı* ile *PERİK Öz-Kontrol/ Düşüncelilik, Atılganlık, Duygusal İstikrar/Stresle Başa Çıkma, Görev Yönelimi* ve

Keşfetmekten Hoşlanma alt boyutu arasında pozitif yönde ve düşük düzeyde bir ilişki; *İletişim Kurma / Sosyal Performans* alt boyutu arasında pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Yörük (2019), yaptığı çalışmada akran ilişkileri puanları yüksek olan özel yetenekli çocukların psikolojik sağlık düzeylerinin de yüksek olduğu sonucuna varmıştır. Shapiro (1996), sosyal iletişim becerilerinin gelişimine destek sağlayan ortamlarda büyüyen çocukların, psikolojik dayanıklılığının da arttığını ve stres yaratan durumlar karşısında makul çözümler sunarak duruma baş etme ve üstesinden gelme davranışlarının görüldüğünü belirtmektedir. Gizir (2004) sosyal iletişim becerileri ve empati kurma yeteneği gelişmiş çocukların aynı zamanda akademik sağlamlığının da geliştiğini saptamış; Eminağaoğlu (2006) ise yaşlıları arasında güçlü iletişim becerilerine sahip ve sosyal anlamda aktif bireylerin aynı zamanda psikolojik sağlık düzeylerinin de yüksek olduğunu belirtmiştir. Araştırma sonucundan yola çıkarak sosyal bilgiyi işleme beceri puanları yüksek olan çocukların aynı zamanda psikolojik sağlık düzeylerinin de yüksek olduğu sonucuna varılmaktadır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma bulgularına göre sosyal bilgi işleme testi puanları cinsiyet değişkenine göre kız çocuklarında, öğretmen kademisi değişkenine göre 11-15 yıl kıdeme sahip öğretmenlerde, okul türü değişkenine göre ise anasınıfına devam eden çocuklarda daha yüksek sonuçlar elde edilmiştir. Sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlık ölçeği puanlarına göre kız çocuklarının ve kıdem yılı daha az olan öğretmenlerin öğrencilerinin sağlık düzeylerinin daha yüksek olduğu, okul türü değişkeninin etki etmediği saptanmıştır. Ölçeklerin toplam puanlarına bakıldığında *Sosyal Bilgiyi İşleme Süreci Testi* toplam puanlarının *Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlık Ölçeği*'nin tüm alt boyutları arasında orta ve ortaya yakın pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

Araştırma bulguları neticesinde sosyal bilgiyi işleme becerileri gelişmiş olan çocuklarda aynı zamanda psikolojik sağlık düzeyi yüksek olan bireylerde görülen sosyal problem çözme becerileri, bağlanma, öz düzenleme, yardım alabilme, doyum erteleyebilme, girişkenlik, özgüven, sosyal yeterlilik ve duygu kontrolü gibi becerilerin geliştiği ve zorluklara karşı dayanıklılığı gelişen çocukların problemlerin üstesinden gelmede daha başarılı oldukları söylenebilir. Buna yönelik olarak çocukların sosyal bilgiyi nasıl anlamlandırdığı ve olaylara karşı verdiği tepkileri nasıl yorumladığına dair ipuçları yakalanarak, sosyal bilgiyi işleme becerileri artırılmalı ve buna yönelik eğitim fırsatları sunulmalıdır.

Araştırma sonuçlarına göre şu önerilerde bulunulabilir;

- ✓ Araştırmanın bulguları ışığında sosyal bilgiyi işleme becerisi yüksek çocukların aynı zamanda psikolojik sağlık düzeyinin de yüksek olduğu saptanmıştır. Sosyal bilgiyi işleme temelli eğitim programları, alternatif eğitim programları arasında sunulabilir, MEB aracılığıyla yaygınlaştırılabilir, seminerler düzenlenebilir ve eğitim ortamlarında çocukların sağlık düzeylerini ve sosyal becerilerini artırmaya yönelik planlamalar yapılabilir.
- ✓ Araştırma sonucunda sosyal bilgiyi işleme becerisi yüksek olan çocukların öğretmenlerinin kıdem yılının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Buna bağlı olarak özellikle yeni mezun veya henüz mesleki deneyimi yeterli olmayan öğretmenlere yönelik, çocuklarda sosyal beceriyi artıracak hizmet içi eğitimlerin sağlanması ve gerekli rehberlik çalışmalarının yapılması önerilebilir.
- ✓ Çalışma Muş ili Merkez ilçesine bağlı 60-66 aylık okul öncesi öğrencileri ile sınırlıdır. Araştırmanın kapsamı genişletilebilir ve farklı yaş grupları ile farklı iller de dahil edilerek daha kapsamlı bir çalışma elde edilebilir.

KAYNAKÇA

Akduman, G., Günindi, Y. ve Türkoğlu, D. (2015). Okul öncesi dönem çocukların sosyal beceri düzeyleri ile davranış problemleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(37), 673-683.

Atmaca, R. N. , Gültekin Akduman, G. & Şepitci Sarıbaş, M. (2021). Okul öncesi dönem çocuklarının sosyal beceri düzeylerinin annelerinin empati becerileri ile ilişkisi . *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 20 (77) , 134-151.

Aydoğan, Y., Özyürek, A., Gültekin Akduman, G. (2014). *Öğrenme ve Öğretme Teknikleri*. Ankara: Vize Yayıncılık. ISBN: 978-605-4551-69-9.

Basım, H. N. ve Çetin, F. (2011). Yetişkinler için psikolojik dayanıklılık ölçeği'nin güvenilirlik ve geçerlilik çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 22(2), 104-114.

Benard, B. (1991). *Fostering resiliency in kids: Protective factors in the family, school and community*. Portland: Northwest Regional Educational Laboratory.

Bulut, G. (2021). *Yetişkinlerde psikolojik sağlık ile sosyal zekâ seviyesi ve kişilerarası duyarlılık arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Master's thesis, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi).

- Çağdaş, A. (2009). Anne-baba-çocuk iletişimi. Ankara: Kök yayıncılık.
- Çorbacı Oruç A. (2008). 6 Yaş Çocuklarında Sosyal Yeterliliğin, Akran İlişkilerinin ve Sosyal Bilgi İşleme Sürecinin Değerlendirilmesi [Doktora Tezi]. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Dodge KA. A social information processing model of social competence in children. Minnesota symposium on child psychology. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum; 1986.
- Eisenberg, N., Fabes, R. ve Shea, C. (1989). Gender differences in empathy and prosocial moral reasoning: Empirical investigations. M. M. Brabeck (Ed.). Who cares? Theory, research, and educational implications of the ethic of care içinde (s. 127-143). New York: Praeger.
- Eminağaoğlu N. (2006). *Güç Koşullarda Yaşayan Sokak Çocuklarında Dayanıklılık (Sağlamlık)*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Erata, B. U. F., & Özbey, S. Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden Çocukların Psikolojik Sağlamlık Düzeylerinin Bazı Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Pearson Journal Of Social Sciences & Humanities*.
- Garmezy, N. (1993). Children in povert: Resilience despite risk. *Journal of Pediatrics*, 217-136.
- Gizir, C. A. (2004). *Academic resilience: An investigation of protective factors contributing to the academic achievement of eight grade students in poverty*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi Ankara.
- Gizir, C. A. (2007). Psikolojik sağlamlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler üzerine bir derleme çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3, 114- 128.
- Gün, R. Ş., Gültekin Akduman, G. (2022). Okul Öncesi Çocuklarının Psikolojik Sağlamlıklarının Akran Zorbalığı Davranışları ile İlişkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 20 (1) , 107-123.
- İvrendi, A. (2020). Okula hazır bulunuşluk ve yürütücü işlev performansları arasındaki ilişki. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 4(2), 66-87.
- Kararımak, Ö . (2006). Psikolojik Sağlamlık, Risk Faktörleri ve Koruyucu Faktörler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3 (26) , 129-142 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/tpdrd/issue/21446/229856>
- Kandır, A. & Alpan, U. Y. (2008). Okul öncesi dönemde sosyal-duygusal gelişime anne-baba davranışlarının etkisi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 14(14), 33-38.
- Katz LG, McCaellan DE. The teacher's role in the social development of young children. Urbana: ERIC; 1991.
- Kaya, A., Balay, R., ve Göçen, A. (2012). Öğretmenlerin Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Tekniklerine İlişkin Bilme, Uygulama ve Eğitim İhtiyacı Düzeyleri. *International Journal of Human Sciences [Online]*. (9)2, 1229-1259.
- Masten, A.S. ve Coastworth, J. D. (1998). The development of competence in favorable and unfavorable environments: Lessons from research on successful children. *American Psychologist*, 53, 2, 205-220.
- Mayr, T. ve Ulich, M. (2006). Perik: Positive entwicklung und resilienz im kindergartenalltag. Staatinstitut fur frühpädagogik IFP.
- Mayr, T. ve Ulich, M. (2009). Social-Emotional welll-being and resilience of children in early childhood settings-PERIK: An empirically based observation scale for practitioners. *Early Years. An International Journal of Research and Development*, 29(1), 45-57.
- Oktan, V., Odacı, H., & Çelik, Ç. B. (2014). Psikolojik doğum sırasının psikolojik sağlamlığın yordanmasındaki rolünün incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.
- Özbey, S. (2009). Anaokulu ve anasınıfı davranış ölçeği'nin (PKBS-2) geçerlik güvenirlik çalışması ve destekleyici eğitim programının etkisinin incelenmesi [Doktora Tezi]. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Ana Bilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı. Ankara
- Özbey, S. (2019). Okul öncesi çocuklar için sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlık ölçeğinin (PERİK) geçerlik güvenirlik çalışması. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 10(17), 756- 786. DOI: 10.26466/opus.518062
- Özkara, A. B., & Özbay, S. (2019). Lise Düzeyindeki Sporcu Öğrencilerin Psikolojik Sağlamlıklarının İncelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 48(221), 207-214.
- Öztürk, M. O. ve Uluşahin A. (2014). Ruh Sağlığı ve Bozuklukları. (12. baskı). Ankara: Nobel Tıp Kitabevleri.

- Pekdoğan, S. (2016). 5-6 yaş çocukların sosyal becerilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 16(4), 1946-1965.
- Saarni, C. (2001). Cognition, Context and Goals: Significant Components in Social-Emotional Effectiveness. Social Development, 10 (1), 125- 127.
- Saraçoğlu, Asuman Seda; Kumral, Orhan (2007). Sınıf Öğretmenliği Son Sınıf Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Yeterlik Algıları, Kaygıları ve Akademik Güdülenme Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi VI. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu. 27-29 Nisan 2007 Eskişehir. (sayfa 354-359)
- Shapiro, J. P. (1996). Invincible kids. U.S. News & World Report, 121, 62-71.
- Sipahioğlu, Ö. (2008). Farklı risk gruplarındaki ergenlerin psikolojik sağlamlıklarının incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Şahan Aktan, B, Önder, A. (2018). Okul Öncesi Dönemde Psikolojik Dayanıklılık. Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi, 4 (2) , 20-30. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/ekuatd/issue/38280/442770>
- Şeker, A. (2000) “Sınıf Öğretmenlerinin İletişim becerileri ile sınıf atmosferi Arasındaki ilişkinin Çeşitli Değişkenler açısından İncelenmesi.” Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şenol, F. B. (2017). Kaynaştırma uygulaması yapılan okul öncesi sınıflarında drama eğitim programının çocukların etkileşimi ve sosyal bilgi işleme sürecine etkililiğinin incelenmesi.
- Şenol, F.B., & Metin, E.N. (2019). Okul öncesi dönem çocukları için sosyal bilgi işleme süreci testi: Türkçe’ye uyarlama geçerlik ve güvenirlik çalışması. Kastamonu Education Journal, 27(4), 1445-1456. doi:10.24106/kefdergi.2829.
- Turgut, Ö. (2016). *Ergenlerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin, önemli yaşam olayları, algılanan sosyal destek ve okul bağlılığı açısından incelenmesi* (Doctoral dissertation, Anadolu University (Turkey)).
- Yaşar, M. (2013). Okul öncesi eğitimde sosyal ve duygusal öğrenme. Arıkan A, editör. Özel öğretim yöntemleri II. Eskişehir: Açık öğretim Fakültesi Yayınevi.
- Yörük, İ. (2019). *Özel yetenekli öğrencilerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin benlik saygısı, akran ilişkileri ve ebeveyn tutumları açısından incelenmesi* (Master's thesis, Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Yıldırım, Ö. (2019). Bilim ve sanat merkezlerine devam eden öğrencilerin psikolojik sağlamlık, öz-yeterlik ve sosyal destek düzeylerinin incelenmesi. *Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.*
- Ziv Y, Sorongon A. Social information processing in preschool children: Relations to sociodemographic risk and problem behavior. Journal of Experimental Child Psychology. 2011;109(4):412-29.